

شناخت سبک‌های یادگیری دانش‌آموزان

راهبردی کارآمد برای اجرای برنامه‌ی درسی

کلیدواژه‌ها: سبک‌های یادگیری، انواع یادگیرندگی‌ها، کارولین ممچور، برنامه‌ی درسی.

دکتر محرم آفازاده
پژوهشگر و استاد دانشگاه

سرآغاز

است؛ برای همین مربیان باید زمینه‌ی فعالیت‌های مشارکتی و گروهی را برای مربیان فراهم کنند. (سند برنامه‌ی درسی ملی، نگاشت چهارم).

۴/۶/۷- راهبردهای یاددهی- یادگیری انتخاب شده از سوی معلم و مربی باید بر اساس عدالت، فرصت برابر را برای متربیان فراهم آورد.

با در نظر گرفتن این که اصل پذیرش تفاوت‌هایی فردی در برنامه‌ی درسی ملی تحقق می‌یابد، سؤال این است اگر تفاوت‌های یادگیرندگان در یادگیری را در نظر بگیریم، این تفاوت‌ها به چه صورت نمایش داده می‌شود؟ محققان زیادی به این سؤال پاسخ داده‌اند. از محققانی که در ایران شناخته‌ترند، می‌توان به **کلب، استنبرگ، گاردنر و ممچور** اشاره کرد.

در این مقاله تلاش شده است، انواع سبک‌های یادگیری طرح شده از سوی کارولین ممچور به‌طور فشرده معرفی شود. همه سبک‌های یادگیری در یک قالب ارائه می‌گردند تا امکان مقایسه‌ی آسان آن‌ها با یکدیگر فراهم آید. در پایان بخش، مزایا و محدودیت‌های هر یک از سبک‌ها با نظر به کاربری آن‌ها در تدریس مطرح می‌شود و پرسش‌نامه‌ی سنجش سبک‌های یادگیری به همراه نحوه‌ی نمره‌گذاری آن ارائه می‌گردد. سبک‌های یادگیری مورد نظر برای معرفی به ترتیب زیر است:

۱. یادگیرنده‌ی برون‌گرا
۲. یادگیرنده‌ی درون‌گرا
۳. یادگیرنده‌ی حس‌گرا
۴. یادگیرنده‌ی شهودگرا
۵. یادگیرنده‌ی اندیشه‌گرا
۶. یادگیرنده‌ی احساس‌گرا
۷. یادگیرنده‌ی قضاوت‌گرا
۸. یادگیرنده‌ی ادراک‌گرا

امروز سخن گفتن از تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان چونان بحث بر سر روز بودن روز و شب بودن شب است. به دیگر سخن، این که یادگیرندگان دارای تفاوت‌هایی هستند، برای کسانی که در حوزه‌ی تربیت امروزین می‌اندیشند و عمل می‌کنند همانند خورشید درخشان است. از این روست که برنامه‌ی درسی ملی هم تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان را در همه جا به مثابه یکی از اصول بنیادین پذیرفته است. در این سند به‌طور ویژه در بخش راهبردهای یاددهی- یادگیری، اصولی گنجانده شده است که بر اصل تفاوت‌های فردی تأکید و رعایت آن را سفارش می‌کند. تعدادی از اصولی که در بخش راهبردهای یاددهی- یادگیری سند برنامه‌ی درسی ملی به شرح زیر است:

۴/۲/۲- معلم و مربی نقش راهنما و راهبردی یادگیری را برعهده دارند و متربیان را با منابع یادگیری آشنایی کنند.

۴/۲/۵- معلم و مربی فرصت‌های مناسب یادگیری را برای متربیان فراهم می‌کنند.

۴/۲/۶- معلم و مربی به اجرای فعالیت‌های یادگیری، سازمان و جهت می‌دهند.

۴/۲/۷- معلم و مربی می‌کوشند تا موانع یادگیری را از سر راه یادگیرندگان بردارند و آن‌ها را به دانش‌آموزان معرفی کنند.

۴/۲/۱۴- معلم و مربی متناسب با امکانات و محدودیت‌های ناشی از ویژگی‌های متربیان، ماهیت دروس، فضا، و زمان از انواع روش‌ها و راهبردهای فعال تربیت و تدریس استفاده می‌کنند.

۴/۴/۴- در فرایند یاددهی- یادگیری، به تفاوت‌های فردی متربیان توجه می‌شود.

۴/۶/۵- راهبردهای یاددهی- یادگیری به حفظ توازن بین رویکرد فرایند مدار و نتیجه مدار توجه دارد.

۴/۶/۶- فرایند یاددهی- یادگیری کوششی همیارانه

چه گونه درون گرایی به سبک یادگیری تبدیل می شود؟

۱. دانش آموزان درون گرا نیاز دارند که قبل از پاسخ گویی در حضور دیگران درباره ی هر چیزی بیندیشند. درون گراها اغلب دانش آموزان ساکت و متفکر کلاس اند. آن ها ترجیح می دهند داوطلبانه به سؤال ها پاسخ دهند تا این که به طور مستقیم از آنان سؤالی پرسیده شود. در صورتی که آن ها به معلم اعتماد کنند و از طرفی هم به دانش و معلومات خود مطمئن باشند، همه را با پاسخ های غیرمنتظره و صحیح خود شگفت زده خواهند کرد.

۲. دانش آموزان درون گرا افرادی تنها و منزوی هستند و این احساس عمیق و آسیب پذیر تنهایی به محیط یادگیری آنان هم سرایت می کنند. آن ها نسبت به محیط یادگیری خود احساس مالکیت می کنند و دوست ندارند هیچ کس دیگری در آن جا باشد. دانش آموزان درون گرا آرامش و سکوت و کار بدون اختلال و مزاحمت را که موجب تمرکز انرژی در یک زمان و روی یک مسئله می شود، می پسندند.

۳. دانش آموزان درون گرا خودانگیزه اند و به گونه ای ژرف از این که کسی آن ها را کنترل کند، ناراحت می شوند. آنان خواهان آموزشی روشن و واضح اند و همواره مترصد فرصت هایی برای بررسی عقاید و نظراتشان، بدون نظارت هستند و در صورت احساس نیاز به کمک دیگران ترجیح می دهند به یک متخصص (کارشناس) مراجعه کنند یا منابع اطلاعاتی را مطالعه کنند و یا حتی فیلم آموزشی ببینند. یادگیری و ارائه ی هم زمان برای دانش آموزان درون گرا کاری بس دشوار است. آنان دوست دارند خوب و کامل یادگیرند تا بتوانند در برابر هم کلاسی ها و معلم، وظایفشان را به نحو شایسته انجام دهند.

واکنش معلم نسبت به درون گرایی چه گونه باید باشد؟

معلم باید شرایطی در کلاس به وجود آورد که فضا و زمان کافی برای تفکر و یادگیری دانش آموزان درون گرا فراهم شود. این امر با طراحی اتاقک های یک نفره برای مطالعه، انجام فعالیت های انفرادی و تشکیل گروه های کوچک مطالعه، انجام پذیر می باشد. معلم می تواند با دادن زمان و فرصت مناسب به دانش آموز برای توضیح و پاسخ گویی، به طوری که دانش آموز احساس آرامش کند، از روش های پرشی استفاده کند.

بهتر است معلم منابع زیادی در اختیار درون گراها قرار دهد تا از آن ها استفاده کنند. فیلم های آموزشی و جزوه ها و کتاب های کمک آموزشی به دانش آموزان درون گرا کمک می کند تا بتوانند به طور مستقل مروری بر مفاهیم بیان شده در کلاس داشته باشند. دانش آموزان درون گرا از همکاری با هم کلاسی هایی که به آنان اعتماد دارند، لذت می برند.

یادگیرنده ی حس گرا

حس چیست؟

حس کارکردی ادراکی است که تجربیات مناسب و قابل دسترس را بی واسطه از طریق حواس جستجو می کند.

چه گونه حس بر رفتار شخص اثر می گذارد؟

حس سبب می شود که شخص به دقت به تمامی جزئیات پیرامون خود توجه کند.

چه گونه حس بر روش تعامل، ارتباطات و تدریس شخص اثر می گذارد؟

حس سبب می شود شخص ارزش

محیط عادی و آشنا را درک کند و از آن لذت ببرد و نیز واقع بینانه و معقول با دنیای اطراف خود برخورد کند. معلم حس گرا کاربردهای یک سیستم رو به رشد و قابل فهم را تدریس می کند و با دقت دانش آموزان را از یک سطح یادگیری به سطح بالاتری ارتقا می دهد. اساساً اگر رویکرد معلم عملی و قابل استفاده باشد به دانش آموزان امکان می دهد تا هدف و انگیزه ی یادگیری خود را کاملاً درک کنند. معلم حس گرا دوست دارد همواره احساس کند که در مدرسه به خوبی انجام وظیفه کرده است.

چه گونه حس گرایی به سبک یادگیری تبدیل می شود؟

۱. دانش آموزان حس گرا محتاطانه وارد مرحله ی جدید یادگیری می شوند و برای یادگیری یک مجموعه معمولاً قدم به قدم پیش می روند. آنان مایل اند با تکیه بر معلومات و مهارت های خود از شیوه ی یادگیری رو به رشد بهره ببرند و بهترین یادگیری را به دست آورند.

۲. دانش آموزان حس گرا از نظریه های انتزاعی بیزارند و اگر چنین نظریه هایی به آنان ارائه شود، مایل اند آن را نادیده گرفته و از روی آن بگذرند. در این صورت نیز اغلب احساس گناه، حماقت یا دل خوری می کنند. یادگیرنده ی حس گرا مایل است نظریه ها در بخش های کوچک تر و مرتبط با وظایف و تکالیف یادگیری به آنان ارائه شود. آن ها هم چنین نیازمند دلایل معقول و عملی و پاداش های فوری برای یادگیری هستند.

۳. دانش آموزان حس گرا از طریق حواس، اطلاعات جالبی به دست می آورند. آن ها همان طور که می بینند، می شنوند و لمس می کنند، یاد هم می گیرند و اغلب از طریق مشاهده و تقلید رفتارها، می آموزند.

چنانچه این دانش‌آموزان بتوانند گام به گام (مرحله به مرحله) شیوه‌ی کار و چگونگی انجام یافتن آن را مشاهده کنند و سپس خود، آن را بیازمایند به خوبی و به سرعت یاد می‌گیرند، سوالات تشریحی، امتحانات رسمی و آزمون‌های استعداد تأثیر منفی بر دانش‌آموزان حس‌گرا دارد. آنان در چنین موقعیت‌هایی نمی‌توانند به خوبی عمل کنند. مایه‌ی تأسف است که این دانش‌آموزان مجبور به دادن چنین امتحاناتی شوند؛ زیرا این امتحانات نه برای آنان مفید و مؤثر است و نه گواه بر توانایی و دانایی واقعی آنان است.

واکنش معلم نسبت به حس‌گرایی چه گونه باید باشد؟

معلم باید برنامه‌های درسی را به بخش‌های کوچک‌تر تقسیم کند و به تدریج پیش‌روی کند و نیز به دانش‌آموزان وقت و فرصت کافی برای مشاهده و تمرین بدهد.

معلم باید با ایجاد فرصت‌هایی به سطح معلومات و مهارت دانش‌آموزان حس‌گرایی بیفزاید. یادگیری باید بعضی مطالبی را که دانش‌آموزان از قبل می‌دانسته‌اند، در بر بگیرد تا بدین ترتیب آنان این مطالب را پایه و اساس موفقیت خود در سطوح بالاتر قرار دهند. معلم باید فرصت‌های فراوانی برای یادگیری عملی و غیر نظری فراهم کند. هر نظریه باید در ارتباط و در جهت یک هدف عملی باشد. از یادگیری به صرف خود یادگیری باید پرهیز کرد.

یادگیرنده‌ی شهودگرا

شهود چیست؟

شهود عملی ادراکی است که سبب می‌شود دنیا را از طریق خلق فرضیه‌ها والگوسازی، درک کنیم.

چه گونه شهودگرایی بر رفتار شخص اثر می‌گذارد؟

شهودگرایی سبب می‌شود که شخص به منظور درک روابط بین امور (مسائل)، موقعیت‌ها و اطلاعات را براساس ابتکارات خود، به دقت واری کند.

چه گونه شهودگرایی بر روش تعامل، ارتباطات و تدریس شخص اثر می‌گذارد؟

شهودگرایی سبب می‌شود معلم به دنبال تجربیات پرشور و مملو از حادثه، تحول و نوآوری باشد. شهودگراها را کمال‌گرایی و الهام برانگیزنده می‌سازد. معلمان شهودگرا در جهت یک تصویر ایده‌آل از کلاس درس و تعلیم و تربیت حرکت می‌کنند. آنان از شرکت و تلاش و کوشش در پروژه‌های بزرگ و کسب تجربیات جدید، لذت می‌برند. بنابراین، دانش‌آموزان خود را نیز به تلاش و فعالیت وا می‌دارند.

این معلمان دانش‌آموزان را در مسیر رشد، تجربه و کشف مسائل جدید قرار می‌دهند و با بیان خطوط اصلی برنامه‌های درسی، آنان را راهنمایی می‌کنند. معلمان شهودگرا خود برنامه‌های درسی را طراحی می‌کنند و از کیفیت مناسب آن‌ها که شامل تمامی مسائل ضروری و حتی بیشتر از آن است، اطمینان دارند.

چه گونه شهودگرایی به سبک یادگیری تبدیل می‌شود؟

۱. دانش‌آموزان شهودگرا یا همان یادگیرنده‌های مبتکر مایل‌اند از طریق ارائه‌ی فرضیه‌ها، توجیهات و همچنین روش‌های مناسب، کارهایشان را انجام دهند. آنان ابتدا حدس می‌زنند و سپس مطرح می‌کنند (مانند یک پست بازرسی).

هم‌چنین، در هر موقعیتی از حس‌ساوایی (احساس‌ساووشی) یا فکر بکری که دارند، استفاده می‌کنند. چنانچه برای ریسک کردن و نوآوری ترغیب شوند، انرژی بیشتری صرف طرح‌ها و پروژه‌ها می‌کنند. ۲. دانش‌آموزان شهودگرا به دنبال تنوع در یادگیری هستند؛ زیرا یک‌نواختی آنان را خیلی زود خسته و کسل می‌کند، آنان از تکرار و بازگویی بیزارند و هنگامی که معلم آنان را وادار به مرور کارها می‌کند، بسیار ناراحت می‌شوند. در چنین شرایطی معلم می‌تواند به جای مرور کردن مطلب از آنان آزمون به عمل آورد یا بخواهد تا همان مطلب را برای هم‌کلاسی‌هایشان تدریس کنند.

۳. دانش‌آموزان شهودگرا در یک پروژه یا طرح از ابتدا به طرز یکسان و مساوی کار نمی‌کنند؛ بدین معنا که در ابتدا انرژی‌شان بسیار زیاد و متمرکز است، سپس کم‌کم توجه و تمرکزشان دچار لغزش و خطا می‌شوند. این‌ها عموماً تا انتهای پروژه به سطح عالی اولیه باز می‌گردند. دانش‌آموزان شهودگرا اغلب جزئیاتی را که به نظرشان بی‌اهمیت است نادیده می‌گیرند و فقط به آن‌هایی توجه می‌کنند که در جهت هدف‌شان باشد، از قبیل تحقیق‌های آزمایشی یا حمایت از فرضیه‌ی اصلی در گزارش.

واکنش معلم نسبت به شهودگرایی چه گونه باید باشد؟

معلم باید برنامه‌های متنوعی طراحی کند که در آن برای دانش‌آموزان شهودگرا فرصت‌های زیادی برای نوآوری، حدس زدن و آموختن و هم‌چنین کار مستقل فراتر از محدوده‌ی برنامه، پدید آید. هم‌چنین معلم باید فرصت‌هایی برای یادگیری مستقل فراهم کند؛ به‌طوری که در صورت نیاز، دانش‌آموزان شهودگرا به کارشناس و

معلومات بیشتری دسترسی داشته باشند.

یادگیرنده‌ی اندیشه‌گرا

اندیشیدن چیست؟

اندیشیدن، عملی قضاوتی است که در آن به روش‌های عینی و تجزیه و تحلیل برای تصمیم‌گیری و ارزش‌یابی موقعیت‌ها بها داده می‌شود.

اندیشیدن چه گونه بر رفتار فرد اثر می‌گذارد؟

اندیشیدن سبب می‌شود شخص با حفظ خون‌سردی، با کمی گوشه‌گیری و درون‌گرایی بتواند منطقی و معقول، صادقانه و منصفانه یا حتی در صورت ضرورت منتقدانه درباره‌ی مسائل فکر کند.

چه گونه اندیشه بر روش تعامل، ارتباطات و تدریس شخص اثر می‌گذارد؟

اندیشیدن سبب می‌شود شخص به دنیای منصفانه و عینی که بر پایه‌ی اصول منطقی بنا می‌شود، بها دهد. معلم اندیشه‌گرا مقاصد و اهداف یادگیری را برای دانش‌آموزان کلاس تشریح می‌کند و همیشه خواستار حقیقت، انصاف و برابری فرصت‌ها برای تحقق انتظارات دانش‌آموزان است. چنانچه دانش‌آموزان به اهداف طرح شده دست نیابند، معلم اندیشه‌گرا فوری و علنی و اغلب در حضور جمع از دانش‌آموزان انتقاد می‌کند تا آنان را متوجه سازد که در چه موقعیتی قرار دارند و کجا به معیارهای تعیین شده نرسیده‌اند. معلم اندیشه‌گرا به انجام دادن تکالیف بسیار بها می‌دهد و چنانچه متقاعد نشده باشد که مسائل احساسی و شخصی برای یک تدریس موفق بیش از حد مهم است، می‌تواند احساسات دانش‌آموزان را نادیده بگیرد.

چه گونه اندیشه‌گرایی به سبک یادگیری تبدیل می‌شود؟

۱. دانش‌آموزان اندیشه‌گرا به صداقت و رفتار منصفانه بها می‌دهند و از هر گونه تبعیض و جانب‌داری بیزارند. آنان اصول و قوانین را باور دارند.

۲. دانش‌آموزان اندیشه‌گرا اهل رقابت‌اند. این یادگیرنده‌ها، مستقل و بسیار پر تلاش و کوشا هستند و دوست دارند همیشه برنده باشند و همیشه هم با اعتماد به نفس در جمع حاضر می‌شوند. چنانچه یادگیرنده‌های اندیشه‌گرا در مقابل دیگران احساس ناتوانی و بی‌لیاقتی کنند بسیار پریشان و آندوهگین می‌شوند و نیز از لحاظ روحی احساس می‌کنند که از هم‌کلاسی‌هایشان عقب مانده‌اند.

۳. دانش‌آموزان اندیشه‌گرا به دروس سازمان یافته‌تر و منطقی نیاز دارند. آنان به استفاده از دانش کارشناسان علاقه‌مندند و برای آن ارزش قائل هستند.

معلم باید چه گونه نسبت به اندیشه‌گرایی واکنش نشان دهد؟

معلم برنامه‌های سازمان یافته را به همراه زنجیره‌ای از علت و معلول‌ها طراحی می‌کند. همچنین معلم باید محتاطانه به نیاز اندیشه‌گراها که همانا احساس لیاقت و شایستگی است، احترام بگذارد و فرصت‌هایی برای آنان فراهم کند تا احساس موفقیت کنند؛ یعنی آنان را از احساس شکست یا احساس مسخره شدن برحذر دارد. معلم باید برای دانش‌آموزان اندیشه‌گرا فرصت‌هایی فراهم آورد تا آنان بتوانند در فضایی سالم به رقابت بپردازند.

اندیشه‌گراها به ویژه با خودشان رقابت می‌کنند، تا با دیگران. آن‌ها همیشه به ممتاز بودن شهرت دارند.

یادگیرنده‌ی احساس‌گرا

احساس چیست؟

احساس یک کار قضاوتی است که در آن به تجزیه و تحلیل ذهنی و درک عاطفی بها داده می‌شود از این عمل برای تصمیم‌گیری و ارزش‌یابی استفاده می‌شود.

چه گونه احساس بر رفتار شخص اثر می‌گذارد؟

احساس سبب می‌شود که فرد رابطه‌ای شخصی و هماهنگ با محیط پیرامون جست‌وجو کند و با اتکا به حسی عمیق نسبت به ارزش‌های شخصی خود، رفتارش را تنظیم کند و درباره‌ی رفتار دیگران هم داوری کند.

چه گونه احساس بر روش تعامل، ارتباطات و تدریس شخص اثر می‌گذارد؟

احساس سبب می‌شود شخص برای ارتباط برای دیگران و برقراری ارتباط هم‌دانه با آنان، بکوشد و با دنیای اطراف خود هماهنگی ایجاد کند. معلم احساس‌گرا به ارزش‌های شخصی و نیازهای انسانی دانش‌آموزان در طراحی برنامه‌های درسی توجه نشان می‌دهد. معلم احساس‌گرا با نظر به آن‌چه که فکر می‌کند درست است و بر اساس آن‌چه می‌پندارد دانش‌آموزان باید در قالب بایدها و نبایدها انجام دهند، فعالیت‌هایشان را پی‌گیری می‌کنند. در اصل، معلمان احساس‌گرا با تمام وجود برای دستیابی به اهداف شخصی و به ثمر رساندن برداشت شخصی خود از آموزش و پرورش می‌کوشند.

چه گونه احساس‌گرایی به سبک یادگیری تبدیل می‌شود؟

۱. دانش‌آموزان احساس‌گرا برای یادگیری نیازمند محیطی آرام و متعادل‌اند.

آنان هر چیزی را به دل می گیرند و ناراحت می شوند. معلم باید از انتقاد تند و شدید به این گونه دانش آموزان پرهیز کند. او حتی اگر به طور مستقیم هم به این دانش آموزان انتقاد نکند، باز هم احساس ناراحتی می کنند. این دانش آموزان باید در محیطی آکنده از ادب و احترام باشند تا بتوانند در کلاس مؤثر واقع شوند.

۲. دانش آموزان احساس گرا به همکاری، توجه و توافق جمعی بهای می دهند. آنان به شدت از رقابت گریزان اند، زیرا معتقدند هیچ کس نباید احساس شکست یا دوم شدن بکند. این دانش آموزان دوست دارند ایجاد رضایت کنند و با کسب رضایت هم در کلاس درس برانگیخته می شوند.

۳. دانش آموزان احساس گرا یادگیری را برای کمک به رشد خود می خواهند، رشدی که بر پایه ی شیوه ی شخصی خودشان استوار است. هم چنین آنان، یادگیری را برای خدمت به جهان در مفهوم گسترده ی انسانی اش می خواهند. یادگیری دانش آموزان احساس گرا وقتی به اوج می رسد که ارزش ها به مثابه عاملی برای انگیزش در نظر آورده شود. هم چنین آن ها بیشتر از معلمی می آموزند که او را چونان یک انسان دارای شخصیت بپذیرند.

واکنش معلم نسبت به احساس گرای چه گونه باید باشد؟

با توجه به موارد ذکر شده معلمان باید بی ریا و دل سوز باشند. این تقاضا نه فقط درست است بلکه یک سبک تعامل صادقانه و روشن است که مطابق آن تلفیقی بین اعتقادات گفته شده و عمل به آن ها به وجود می آید. معلمان باید توجه خاصی به محیط یادگیری داشته باشند و مطمئن شوند که این محیط مناسب و رضایت بخش است. هم چنین هرگز نباید بی توجه و دور از مسائل دانش آموزان باشند.

سخنان طعنه آمیز و سرزنش از سوی معلم سبب انزجار و بی میلی دانش آموز نسبت به درس و کلاس می شود. معلمان همواره باید به این نکته توجه کنند که دانش آموزان احساس گرا نسبت به هر مسئله ای که اتفاق می افتد، با روش شخصی عکس العمل نشان می دهند و این موضوع، خود به روشن شدن ارزش یادگیری برای یادگیرنده و دنیای او کمک می کند. این گونه دانش آموزان هنگامی که کاری را می پذیرند و درگیر آن می شوند، خود را به انجام دادن آن متعهد می دارند.

یادگیرنده ی قضاوت گرا

قضاوت گرای چیست؟

ویژگی های قضاوت گرای این است که می خواهد با اقدامی قاطعانه با دنیای پیرامون خود برخورد کند و نظم و ترتیب به وجود آورد.

چه گونه قضاوت گرای بر رفتار فرد اثر می گذارد؟

قضاوت گرای سبب می شود شخص، انرژی خود را بیشتر صرف کنترل وقایع کند.

چه گونه قضاوت گرای بر روش تعامل، ارتباطات و تدریس شخص اثر می گذارد؟

قضاوت سبب می شود شخص خواهان دنیای منظمی باشد که در آن همه چیز به موقع و بر اساس هدفی از پیش تعیین شده انجام گیرد.

قضاوت گراها کارهای ناگهانی و غیر مترقبه را دوست ندارند و از دیگران هم انتظار دارند که در جهت اهداف تعیین شده، کار کنند. معلمان قضاوت گرا طرح های توسعه یافته ی مناسب و شخصی برای هر برنامه ای دارند و دانش آموزان را هم از این

طرح ها مطلع می سازند و از آنان می خواهند که برای نیل به این هدف ها، طبق یک روش مشخص و خاص و در قالب یک جدول زمانی متناسب با معیارهای مدرسه یا منطقه، فعالیت کنند.

چه گونه قضاوت گرای به سبک یادگیری تبدیل می شود؟

۱. دانش آموزان قضاوت گرا به برنامه ریزی و جدول زمان بندی علاقه مندند. آنان نیاز دارند که برای وقت امتحان، مهلت انجام تکالیف و پیش رفت دروس زمانی دقیق تعیین شود. آنان مایل اند در هر ترم تحصیلی یا در صورت امکان در تمام سال تحصیلی از قبل بدانند باید طبق چه ساختاری یا نظام مشخصی پیش بروند یا از خطوط کلی درس های هر سال آگاهی بیابند.

۲. دانش آموزان قضاوت گرا مایل اند هر کار و یا تکلیفی را که شروع می کنند، تکمیل کرده و به پایان برسانند. آن ها هرگز پروژه ها و یا طرح ها را نیمه ی ناتمام رها نمی کنند و در صورت چنین کاری احساس گناه می کنند. چنانچه معلم در اوایل سال کاری را به آنان محول کند یا مسئولیتی را به عهده ی آنان بگذارد و بعد از مدتی آن را لغو کنند، آنان احساس رهایی از زیر بار مسئولیت یا کار نمی کنند بلکه به شدت رنجیده و ناراحت می شوند؛ زیرا از دید آنان معلم نباید اتفاقی یا تصادفی تکلیف یا کاری را به دانش آموزی محول کند.

۳. تکالیف برای دانش آموزان قضاوت گرا بازخوردهای فراوانی دارد. آنان می خواهند هر چیزی را در نظر آورده و ارزش یابی کنند.

واکنش معلم نسبت به قضاوت گرای باید چه گونه باشد؟

معلم برای دروس باید محتاطانه

برنامه‌ریزی کرده و دستور کار، جدول زمان بندی و موعد مقرر را تعیین کند. همچنین، باید قبل از زمان مقرر، دانش‌آموزان قضاوت‌گرا را از تغییرات احتمالی و این که کجا، چه وقت و چه گونه است، مطلع سازد و از انجام کارهای ناگهانی و غیرمترقبه بپرهیزد.

معلم باید در این زمینه از خود نرمش و انعطاف نشان دهد؛ زیرا دانستن این که چه اتفاقی قرار است بیفتد، به فرد قضاوت‌گرا کمک می‌کند تا احساس امنیت و آرامش کند و همراه تغییرات بالقوه پیش برود.

یادگیرنده‌ی ادراک‌گرا

ادراک چیست؟

ادراک، توانایی برخورد با دنیای پیرامون است که با کنجکاوی، درک و شناخت همراه است.

چه گونه ادراک بر رفتار فرد اثر می‌گذارد؟

ادراک سبب می‌شود شخص سبب اتخاذ تصمیم، به تحقیق، بررسی و کاوش همگی مسیرهای اطلاعات بپردازد؛ زیرا لذت طی کردن این فرایند (روند) بیشتر از به دست آوردن محصول نهایی او را خشنود می‌سازد. بنابراین، فرد ادراک‌گرا، ممکن است طرح‌های (پروژه‌های) بیشتری نسبت به آن چه که تا پایان ادامه می‌دهد، شروع کند و نیز برای او طبیعی است که پس از مدتی چیزهایی را که از نظرش، جذابیت خود را از دست می‌دهند، حذف کند. کنجکاوی و سازگاری از خصوصیات بارز ادراک‌گرایان است.

آنان سبک زندگی توأم با انعطاف و نرمش را لذت‌بخش و دل‌نشین می‌پندارند.

چه گونه ادراک‌گرایی بر روش تعامل، ارتباطات و تدریس شخص

اثر می‌گذارد؟

ادراک‌گرایی سبب می‌شود شخص در برابر پیروی از یک ساختار منظم از خود مقاومت نشان داده و مخالفت کند و طرف‌دار تغییر شرایط و برای دستیابی به خودانگیزختگی و شگفتی شود. ادراک‌گرا به هنگام بروز نیازها می‌تواند به بهترین نحو با آن‌ها برخورد کند. معلم ادراک‌گرا در خصوص یافتن لحظه‌ی مناسب تدریس در بیشتر مواقع بسیار موفق است. او بیش از حد، از پیروی کردن از یک ساختار معین و مشخص گریزان است و برنامه‌های درسی بسیار منعطف، جذاب و سازگار و منطبق با نیازهای گوناگون دانش‌آموزان را طراحی می‌کند.

چه گونه ادراک‌گرایی به سبک یادگیری تبدیل می‌شود؟

۱. دانش‌آموزان ادراک‌گرا بر پایه‌ی کنجکاوی ذاتی خود، از فرایند کشف ایده‌ها و عقاید جدید، البته بدون تحمل فشار زیاد، لذت می‌برند و در یادگیری اکتشافی یا تحقیقی بسیار خوب می‌درخشند. از آنان نباید انتظار به پایان رساندن امور و تکمیل هر کاری را داشت یا این که بتواند به محصول نهایی (هدف نهایی) دست یابند.

۲. از آن‌جا که دانش‌آموزان ادراک‌گرا از برنامه و برنامه‌ریزی بیزارند، برای درس منظم و سازمان یافته به تشویق نیاز دارند. اگر بخواهیم این دانش‌آموزان تکالیف و وظایفشان را انجام دهند، وقت‌شناس بوده و کارهایشان را سر وقت انجام دهند، باید به نحو خوشایند و نه به طور تنبیهی با آنان رفتار کرد.

دانش‌آموزان ادراک‌گرا به آزادی نیاز دارند و هر گونه خودانگیزختگی و انعطافی را که معلم فراهم کند، می‌ستایند.

۳. دانش‌آموزان ادراک‌گرا کاملاً راحت و آرام‌اند و به راحتی در معرض عقاید و سبک‌های گوناگون قرار می‌گیرند. آنان

در بیشتر مواقع راضی و خوشحال‌اند؛ مگر آن‌که وجود ساختارهای منظم به قدری سخت باشد که احساس کنند تمامی تغییراتی که موجب بروز وقایع خودجوش و مایع دل‌خوشی آن‌هاست، کاملاً از بین رفته است. این دانش‌آموزان به ندرت در برابر اطاعت و پیروی تسلیم می‌شوند و اگر تحت فشار وادار به اطاعت شوند، بی‌سروصدا عقب می‌کشند و کناره‌گیری می‌کنند یا به‌طور کلی کار را ترک می‌کنند. این موضوعات دلایلی برای طغیان و شورش (سرکشی) آنان است.

واکنش معلم نسبت به ادراک‌گرایی

چه گونه باید باشد؟

معلم باید فرصت‌های فراوانی برای دانش‌آموزان ادراک‌گرا برای اکتشاف و تحقیق فراهم کند. او می‌تواند مسائل گوناگونی را به دانش‌آموزان پیشنهاد داده و به آنان فرصت دهند تا به هریک بپردازند و با عقیده‌های گوناگون روبه‌رو شوند تا در نهایت جنبه‌ای را برای بررسی و تحقیق انتخاب کنند. دانش‌آموزان ادراک‌گرا طالب فرصت‌هایی هستند که به آنان امکان ارزش‌یابی کارهایشان را بدهد.

اگر معلم از سبک قضاوت‌گرا باشد، باید عقیده‌ی خود را مبنی بر وادار کردن دانش‌آموزان ادراک‌گرا به رفتارهایی مانند دانش‌آموزان قضاوت‌گرا، کنار گذارد و در عوض بکوشد تا تلفیقی از خودجوشی و شگفتی در کلاس بیافریند.

نقاط قوت و ضعف انواع سبک‌های

یادگیری

با توجه به نوع سبک یادگیری هر یادگیرنده‌ای دارای نقاط قوت و ضعف است. بنابراین کمیته‌ها و سازمان‌هایی که با نوعی خاص از یادگیرندگان اداره می‌شوند، دارای ضعف‌ها و قوت‌های خاصی خواهند

ردیف	سبک‌های یادگیری	قوت‌ها	ضعف‌ها
۱	درون‌گرا	مستقل است. به تنهایی کار می‌کند. به تأمل و تفکر می‌پردازد. براساس ایده‌ها کار می‌کند. از تعمیم‌دادن بی‌دلیل می‌پرهیزد. محتاط است.	از کار با دیگران دوری می‌کند. رازدار عمل می‌کند. از فرصت‌ها به خوبی بهره نمی‌گیرد. دیگران او را درک نمی‌کنند. آشنفتگی را بر نمی‌تابد.
۲	برون‌گرا	با دیگران به تعامل می‌پردازد. آزاد عمل می‌کند. عمل‌کننده و فعال است.	بدون دیگران به خوبی کار نمی‌کند. نیاز به تغییر و تنوع دارد. در برابر کارهای یک‌نواخت صبور نیست. بی‌قرار است.
۳	شهودگرا	موارد ممکن یا امکان‌پذیر را درک می‌کند. ایده‌های جدیدی عرضه می‌کند. با پیچیدگی‌ها کار می‌کند. مسائل جدید را حل می‌کند.	به جزئیات بی‌توجه است. به موارد واقعی و عملی کم‌توجه است. از این جایی و اکنونی گذر می‌کند و وارد نتیجه‌گیری می‌شود. در برابر موقعیت‌های تنش‌زا کم تحمل است.
۴	حس‌گرا	به جزئیات توجه دارد. عمل‌گراست. ذهن یا حافظه‌ی امور تفصیلی و جزئی را دارد. صبور است. نظام‌دار عمل می‌کند.	به موارد امکان‌پذیر کم‌توجه است. به شهود اطمینان ندارد. زمانی که با پیچیدگی‌ها روبه‌رو می‌شود، خود را می‌بازد. تمایلی به پیش‌بینی آینده ندارد.
۵	احساس‌گرا	به احساسات دیگران توجه نشان می‌دهد. نیازها و ارزش‌ها را می‌فهمد. به آشتی و آشتی‌جویی علاقه‌مند است. ابراز احساسات می‌کند. متقاعد می‌سازد، پراگندگی می‌شود.	به منطق توجه خاصی نشان نمی‌دهد. عینیت‌گرا نیست. کمتر سازمان‌یافته است. روی هم رفته همه‌چیز را می‌پذیرد.
۶	اندیشه‌گرا	منطقی و تحلیل‌گراست. به امور عینی تمایل دارد. سازمان‌یافته عمل می‌کند. توانایی انتقاد را داراست. عادل است. استوار است.	به احساسات دیگران توجه ندارد. ارزش‌های دیگران را نادیده می‌انگارد. به مصالحه رغبت نشان نمی‌دهد. احساسات نشان نمی‌دهد. کم‌ترحم است.
۷	ادراک‌گرا	همه‌ی وجوه امور را فهم می‌کند. انعطاف‌پذیر است. اهل مصالحه است. براساس همه‌ی داده‌ها تصمیم می‌گیرد. اهل داوری نیست.	بی‌تصمیمی نشان می‌دهد. دارای طرح و برنامه نیست. شرایط را کنترل نمی‌کند. از تکالیف دل‌زده می‌شود. پروژه‌ها را به پایان نمی‌برد.
۸	قضایات‌گرا	تصمیم می‌گیرد. طرح‌ریزی می‌کند. نظم می‌دهد. تصمیمات عاجل اتخاذ می‌کند. انجام تکلیف خاصی را به پایان می‌رساند.	یک‌دنده است. انعطاف‌ناپذیر است. براساس داده‌های ناکافی تصمیم می‌گیرد. انتظار خراب‌شدن کارها را ندارد.

بود برای مثال، کلاس درس یک سازمان
دارای همان نقاط قوت و ضعفی خواهد بود
است. کلاس درسی که بیشتر دانش‌آموزان
که افراد برون‌گرا از حیث یادگیری دارند.
آن دارای سبک یادگیری برون‌گرا هستند،
ویژگی‌هایی که در جدول آمده است،

منبع

Cognitive Type Theory & Learning Style. By Carolyn Mamchur. (1996). Available from ASCD, 1250 N. Pitt St., Alexandria, VA22314-1453, tel. 703/549-9110, or 800/933-2723. Internet: <http://www.ascd.org>